njati i dotjerivati. To treba neprestano prilagođivati duhu vremena, novim prilikama, novim ljudima. Valja se prihvaćati novih metoda i novih sredstava. Dakako, razborito i ukusno, ne radi same promjene, već radi potreba i koristi duša. Inače dolazi i tu do izražaja zakon ustajale vode.

F. KRALIK

U DOBA REVALORIZACIJE

(A šta je s honorarom naših sestara?)

Danas se kod nas na sve strane toliko govori o revalorizaciji plaća i dohodaka. Vrijednost je novcu opala, cijene rastu, pa rastu i plaće. Moraju. To je elementarni zakon ekonomskog života: nitko ga ne može ignorirati.

Nijesmo ni mi svećenici zaboravili da revaloriziramo svoje dohotke. Vrlo smo ažurni u tome. Čim cijene životu poskoče, mi reagiramo. Promptno. Odmah povisimo i misne stipendije i kancelarijske i stolarinske takse. Četiri, pet puta smo ih povisivali oko desetak godina unazad.

Nekima, pa i od svećenika i biskupa, pomalo i smeta ta naša tolika briga, da ne zaostanemo u trci. Oni bi voljeli, da se toliko ne žurimo. Da budemo radije zadnji u lancu, nego prvi ili među prvima. Da radije zaostajemo iza drugih, nego da i pretječemo.

Ali, eto, u principu nitko tome ne može prigovoriti. Čini li se to u pravednu omjeru, to onda nije drugo do ujednačivanje, izravnavanje, prilagođivanje, u smislu distributivne i legalne pravde.

Samo, meni je, u vezi s tim, ovih dana palo na pamet i nešto drugo. Jesmo li mi, svećenici, isto tako potrčni da revaloriziramo i ono, što drugi od nas primaju, kao što smo potrčni da revaloriziramo ono, što nam drugi daju ili duguju? Jesmo li u tom dovoljno nježne savjesti? Pazimo li jednako i na prava i interese drugih, kao i na svoja prava i interese?

Na jednom bih primjeru ja to i konkretizirao, i ilustrirao. Blizu nam je.

U mnogim našim duhovnim kućama i domaćinstvima rade — vode kućanstvo, a gdje gdje i sakristiju, i crkveno pjevanje, i katehizaciju — časne sestre. Plaćamo li ih: uredno i na vrijeme? I podižemo li i njima njihovu mjesečninu i honorar, prema porastu cijena i prema porastu svojih dohodaka?

A trebalo bi, da to činimo. Pomalo i »ex titulo iustitiae«, a u najmanju ruku »ex titulo aequitatis«. Ako smo, prije osam ili deset godina, časnim sestrama — kad smo ih istom dovodili — plaćali, po osobi, osim socijalnog osiguranja i stana i hrane u naravi, dvije hiljade dinara, bilo bi, da se najblaže izrazimo, vrlo nezgodno, kad bismo im i danas, gdje je sve barem triput skuplje, isto toliko plaćali. To bi značilo, ili da smo im onda plaćali previše, ili da im danas plaćamo premalo. A u stvari je, dakako, ovo zadnje.

»Zaboravio!« kazat će mi netko, htijući da se ispriča. Lako je »zaboraviti«, kad tebe ne žulja. »Po tuđim leđima sto štapova!« »Ne traže!«, kazat će mi netko. Ako su tako obzirne i stidljive, da ne traže, zar mi smijemo biti toliko neuviđavni i bezobzirni, da se toga i sami ne sjetimo? I kućne su pomoćnice onda imale 3 ili 5 hiljada

plaće, a danas, po gradovima, traže 15 hiljada, uz socijalno osiguranje, stan i hranu. I minimalna radnička plaća bila je onda 7, 8, 10 hiljada, a danas je 25, a negdje i 35, i 45. I naše su intencije onda bile 200 dinara, a danas su 1.000 dinara. Šta je danas dvije, pa i tri hiljade dinara? Jedna seljačka nadnica. A u mjesecu ih je trideset. I sestarskih je, u mjesecu, trideset, pa makar bile i »ženske«.

Nije »fair«, ako od naših redovnica tražimo, da nam služe i da nam rade samo za stan i za hranu. Ni tradicionalni »najmenici« u negdašnjem patrijarhalnom selu nijesu radili samo za stan i za hranu; i njima se je davala naknada; »in natura«: u odjeći i živežnim namirnicama, ali i u novcu. Sestre se moraju i odijevati, i obuvati. A sa dvije hiljade mjesečnine ne mogu kupiti ni jednih cipela i jedne presvlake godišnje, a kamo li da bi mogle otputovati na duhovne vježbe ili naručiti koji časopis i knjigu. A, onda, i odviše je očito, da red ili družba moraju imati i svoju ekonomsku amortizaciju, i svoje kolektivne investicije. Hrane, odijevaju, školuju podmladak, uzdržavaju svoje centralne institucije, brinu se za svoje ostarjele članice, troše na liječenje, na vizitacije, na štampu, na novogradnje i popravke objekata. A ne pada ni njima s neba. Sve to moraju same sestre sebi osigurati, odnosno zaslužiti. Pa i sestre sa župa.

Eto, revalorizacija ne može vrijediti samo za nas, svećenike. I ne može vrijediti samo za aktivne stavke u našemu kućnom proračunu. Mora vrijediti i za pasivne. U brizi za sebe i za svoje potrebe ne smijemo zaboraviti, pa ni zažmiriti, na prava drugih. Ako se revalorizira, valja i njihovo revalorizirati.

To je također jedno od područja, gdje ljudi pokazuju svoju duhovnu finoću i svoj smisao za pravdu. Pokažimo ga i mi, svećenici! Kao propovjednicima pravde, to nam je i dužnost. Evanđelje je uvijek osuđivalo sistem dviju mjera. Altruizam je — i socijalni altruizam — njegov sveti zakon. I — lojalnost prema obavezama.

U svemu! I u držanju termina. Ne treba, da itko čeka na ono, što je njegovo. Ni sestre. Nema tu: »Neka se strpe, dok prodam sijeno!« »Neka pričekaju, dok ispečem rakiju! Sada nemam!« Zašto da čekaju? Daj ti njima njihovo, pa makar i od svojih intencija, a na sijeno i na rakiju čekaj ti! Tvoja dobit, tvoj i riziko. Ili plaćaj uredno i lojalno sestre — njihov je honorar i onako uvijek skroman; mnogo niži od onoga na tržištu radne snage — ili ih ne dovodi! Nijesmo prosjaci, da nam sestre — još siromašnije od nas — daju milostinju. Ne smijemo izrabljivati tuđeg idealizma ni zlorabiti tuđe skromnosti. Kad je u Starom Zavjetu vrijedilo: »Non morabitur opus mercenarii tui apud te usque mane!« (Lev. 19, 13.), vrijedi pogotovo u Novom. Sveti je Jakov uskratu zaslužene plaće svrstao među grijehe, koji viču u nebo: »Ecce merces operariorum, qui messuerunt regiones vestras, quae fraudata est a vobis, clamat; et clamor eorum in aures Domini Sabbaoth introivit!« (Jak. 5, 4.).

Uostalom, za anomalije s ovoga terena ja krivim i uprave družbi, koje sestre šalju na župe. Treba odmah od početka utvrditi, što se daje i što se prima. Treba sklopiti formalan ugovor i u njemu, među drugim stvarima, naglasiti i princip procentualnosti primanja, prema porastu cijena i vrijednosti novca. Najgori je ugovor ugovor bez točnih stipulacija i preciznih klauzula. A najbolje je prijateljstvo ono jasnih i čistih računa. »Čist račun — duga ljubav!«

Č. Č.